

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญต่อมวลมนุษย์ ดังนั้นการศึกษา
ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จึงเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
เนื่องจากผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สามารถติดตามความ
ก้าวหน้าและนำวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงสามารถดำรงชีวิต
อยู่ในสังคมปัจจุบันและอนาคตได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้การพัฒนาประเทศทาง
ด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชน ล้วนจำเป็นต้อง
อาศัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี,
2533: 6) ซึ่งรัฐบาลก็ตระหนักถึงความสำคัญในด้านการศึกษาวิทยาศาสตร์ และ
เทคโนโลยีในทุกระดับการศึกษา ดังจะเห็นได้จาก การระบุนโยบายและมาตรการในการ
พัฒนาการศึกษาด้านการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับทุกระดับการศึกษาไว้ใน
ร่างแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (2535-2539)

เมื่อพิจารณาด้านการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จุดเน้นประการหนึ่งที่
กรมสามัญศึกษาได้กำหนดไว้ คือ มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์และการใช้ เทคโนโลยี
ตามความเหมาะสมกับการดำรงชีวิตในสังคมปัจจุบัน และเป็นพื้นฐานสำหรับนักเรียนจำนวนหนึ่ง
ในการที่จะพัฒนาเพื่อรับการศึกษาระดับสูง เป็นกำลังสำคัญของบ้านเมืองในด้านที่ต้องใช้
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระดับสูงต่อไป (นลินี ไกรฤกษ์, 2534: 4) จะเห็นได้ว่า
การศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในระดับมัธยมศึกษาของไทยในปัจจุบัน มีความมุ่งหมาย
เพื่อปูพื้นฐานความรู้ของนักเรียนที่จะศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา และเพื่อการนำความรู้ไปใช้
ในการดำรงชีวิตอย่างเหมาะสม

แบรนด์ไวน์ วัตสัน และแบลควูด (Brandwein, Watson & Blackwood , 1958 อ้างถึงใน วรรณทิพา รอดแรงคำ, 2529: 24) ได้เสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ไว้ความว่า การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์มิได้มุ่งเฉพาะตัวเนื้อหาความรู้ที่ได้จากการค้นคว้าแล้วเรียบเรียงไว้อย่างมีระเบียบเท่านั้น แต่ยังมีความหมายครอบคลุมไปถึงกระบวนการแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์อีกด้วย การสอนวิทยาศาสตร์ที่ถูกต้องจึงควราให้ผู้เรียนได้รับทั้งผลผลิตทางวิทยาศาสตร์ คือตัวเนื้อหาความรู้ และควรปลูกฝังกระบวนการแสวงหาความรู้ทางวิทยาศาสตร์ให้แก่ผู้เรียนไปด้วยในเวลาเดียวกัน

สมจิต สวชนไพพลย์ และ สมจิต สมัตถพันธ์ (2533: 1) ได้เสนอแนวทางในการจัดการศึกษาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 ไว้ในทำนองเดียวกันว่า การจัดการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 ควรมุ่งจัดให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ เพื่อเสริมศักยภาพด้านใหญ่ๆ 2 ด้าน ได้แก่ ด้านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และ ด้านการมีความรู้ทางวิทยาศาสตร์

นอกจากนี้ วรรณทิพา รอดแรงคำ(2529: 26, 30) ได้ให้ความเห็นในทำนองเดียวกันว่า

ไม่ควรสอนแต่ข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเท่านั้น การสอนวิทยาศาสตร์จะประสบความสำเร็จ ถ้าสอนให้มีความสัมพันธ์กับกระบวนการสืบสวนทางวิทยาศาสตร์ (Scientific inquiry)...การสอนทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้กับนักเรียนเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ และควรทำอย่างยิ่ง

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี(สสวท.) ได้สร้าง พัฒนา และปรับปรุง หลักสูตร คู่มือครู แบบเรียนวิทยาศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้นำวิธีสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ มาใช้ในการเรียนการสอนระดับมัธยมศึกษา ซึ่งการเรียนการสอนวิธีนี้ ไม่ได้เน้นเนื้อหาวิชาแต่เพียงอย่างเดียว แต่มุ่งที่จะพัฒนาทักษะต่างๆและเจตคติทางวิทยาศาสตร์ให้เกิดขึ้นในตัวนักเรียนด้วย ซึ่งหลักการสอนวิทยาศาสตร์ตามแนวของสสวท.นี้ สอดคล้องกับหลักการสอนแบบสืบสอบหรือการค้นพบซึ่งเน้นวิทยาศาสตร์ว่าเป็นทั้งความรู้และกระบวนการ (สุวัฒน์ นิยมคำ, 2531: 560-563)

อย่างไรก็ตามจุดมุ่งหมายของนักเรียน โดยเฉพาะนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้ให้ความสำคัญต่อการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยเป็นอย่างมาก ซึ่งวิธีการสอบคัดเลือกนั้นความรู้ทางด้านวิชาการเป็นประการสำคัญ ประกอบกับขีดความสามารถในการรับนักศึกษาเพิ่มขึ้นแต่ละปีของบรรดามหาวิทยาลัยปิด ไม่ได้สัดส่วนกับจำนวนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นการแข่งขันเพื่อสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัย จึงทวีความเข้มข้นมากขึ้นทุกปี

ปัญหาที่การสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยมุ่งเน้นเนื้อหาความรู้เป็นประการสำคัญ ได้ส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างมาก อาทิ นักเรียนจะเลือกเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนที่ดี มีชื่อเสียง อยู่ในความนิยมมาก ที่อาจมิได้มุ่งสอนตรงตามหลักสูตรทุกประการ แต่เป็นโรงเรียนที่นักเรียนสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยได้เป็นจำนวนมาก และในการเรียนในโรงเรียนนักเรียนจำนวนมากจะให้ความสนใจเฉพาะวิชาที่ต้องใช้ในการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย โดยเน้นด้านเนื้อหาความรู้มิได้ใส่ใจต่อกระบวนการเพื่อให้ได้ความรู้เหล่านั้น ซึ่งไม่เป็นไปตามที่หลักสูตรต้องการ แม้ครูผู้สอนวิทยาศาสตร์จะตระหนักถึงจุดประสงค์ของหลักสูตรว่าต้องการพัฒนาเยาวชนอย่างไรบ้าง แต่ต้องยอมจำนนต่อความต้องการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาของนักเรียน ผู้ปกครอง และเพื่อชื่อเสียงของโรงเรียน ตลอดจนการพิจารณาความดีความชอบจากผู้บริหาร ดังนั้นในทางปฏิบัติครูจำนวนไม่น้อยจึงทำการสอนวิทยาศาสตร์โดยมุ่งเน้นเนื้อหาความรู้ ไม่สนใจการทดลอง และการฝึกทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ให้แก่ นักเรียน ทำให้การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา มีลักษณะเป็นการกวดวิชา และเฉลยข้อสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย (นิตา สะเพียรชัย, 2524; ประยูร ศรีประสาธน์, 2526; ประยูร ศรีประสาธน์ และวิไล ศิริชุมแสง, 2526; สุวรรณภา เอี่ยมสุขวัฒน์, 2526; พร บางปะกง, 2531; อุทุมพร จามรมาน และพวงแก้ว ปูนยกนก, 2531; ชมรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีศึกษา สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย, 2534)

ด้วยสาเหตุและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นควรศึกษาความคิดเห็นของครูวิทยาศาสตร์เกี่ยวกับผลกระทบของการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย ต่อการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ด้วยเหตุผลที่ครูวิทยาศาสตร์เป็นผู้เกี่ยวข้อง กับปัญหาดังกล่าวโดยตรง เพื่อจะรวบรวมข้อมูลจากการวิจัยเสนอผู้ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน

วิทยาศาสตร์ และผู้เกี่ยวข้องกับการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย ในการวางแผนทาง
ปรับปรุง แก้ไข เปลี่ยนแปลง ลักษณะของการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย และการเรียน
การสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูวิทยาศาสตร์ เกี่ยวกับผลกระทบของการสอบคัดเลือก
เข้ามหาวิทยาลัยต่อการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา
และโรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัยและสังกัดกรมการฝึกหัดครู ในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตกับครูวิทยาศาสตร์
ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับผลกระทบของการสอบคัดเลือก
เข้ามหาวิทยาลัยต่อการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

สมมติฐานของการวิจัย

สภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนมัธยมศึกษาแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน
โดยเฉพาะโรงเรียนสาธิต ทั้งที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และสังกัดกรมการฝึกหัดครู
มีความเป็นอิสระ ในการจัดสภาพการเรียนการสอนค่อนข้างสูง ส่วนโรงเรียนที่สังกัด
กรมสามัญศึกษาโดยหลักการแล้วจะต้องจัดสภาพการเรียนการสอนตามแนวทางของกระทรวง
ศึกษาธิการ และแนวทางของกรมสามัญศึกษา ทำให้ความคล่องตัวในการจัดรูปแบบ
การเรียนการสอนแตกต่างกัน นอกจากนี้โรงเรียนสาธิตอาจจะจัดรูปแบบการเรียนการสอน
ให้สนองตอบความต้องการและความสนใจของนักเรียนและครูได้มากกว่าโรงเรียนในสังกัด
กรมสามัญศึกษา

ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานว่า ความคิดเห็นของครูวิทยาศาสตร์ เกี่ยวกับผลกระทบ
ของการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย ต่อการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา
ระหว่างครูวิทยาศาสตร์ที่สอนอยู่ในโรงเรียนที่เป็นโรงเรียนสาธิต กับที่เป็นโรงเรียนสังกัด
กรมสามัญศึกษา มีความแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือครูวิทยาศาสตร์ ที่กำลังสอนวิชาเคมี ชีววิทยาและ ฟิสิกส์ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา และโรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และสังกัดกรมการฝึกหัดครู

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. ตัวอย่างประชากรครูวิทยาศาสตร์ ตอบแบบสอบถามอย่างจริงจัง และให้ข้อมูลที่ตรงกับสภาพความเป็นจริง
2. เวลาที่ต่างกันใน การตอบแบบสอบถามของตัวอย่างประชากร ไม่มีผลต่อการวิจัยครั้งนี้

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

1. ความคิดเห็น หมายถึง การแสดงออกถึงความคิด เหตุผล อารมณ์ และความรู้สึก ในที่นี้ หมายถึง ความคิดเห็นของครูวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสาธิตและครูวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ที่เกี่ยวกับผลกระทบของการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยต่อการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

2. ครูวิทยาศาสตร์ หมายถึง ครูที่สอนรายวิชาเคมี ชีววิทยา และฟิสิกส์ ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา และในโรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และสังกัดกรมการฝึกหัดครู ในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2534

3. ผลกระทบของการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย หมายถึง การที่ข้อสอบรายวิชาเคมี ชีววิทยา และฟิสิกส์ ที่ใช้เพื่อคัดเลือกนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในมหาวิทยาลัยต่างๆ มีผลกระทบเนื่องไปถึงการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา ทั้งในและนอกชั้นเรียน

4. การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ หมายถึง การเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ทั้งในและนอกชั้นเรียนตามแนวหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการที่จัดทำโดยสสท. ซึ่งเป็นแบบสืบเสาะหาความรู้ โดยเน้นวิทยาศาสตร์ว่าเป็นทั้งความรู้และกระบวนการ แบ่งเป็น

- 1) การเรียนการสอนในชั้นเรียน ประกอบด้วย
  - ก. ชั้นเตรียมการสอน
  - ข. ชั้นนำเสนอทเรียน
  - ค. ชั้นสรุปและประเมินผล
- 2) การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ประกอบด้วย
  - ก. ชั้นเตรียมและวางแผน
  - ข. ชั้นดำเนินการ
  - ค. ชั้นสรุปและประเมินผล

5. โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง โรงเรียนมัธยมศึกษาที่เปิดทำการสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่สังกัดกรมสามัญศึกษา รวมทั้งโรงเรียนสาธิต สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย และสังกัดกรมการฝึกหัดครู ในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2534

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้จากการวิจัย

1. เพื่อเป็นแนวทาง สำหรับครูผู้สอนวิชาวิทยาศาสตร์ เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ให้สอดคล้องกับหลักสูตรและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. เพื่อเป็นแนวทาง สำหรับผู้บริหารโรงเรียน และผู้บริหารการศึกษาในการส่งเสริมการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
3. เพื่อเป็นแนวทาง สำหรับผู้เกี่ยวข้องกับการออกข้อสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัย ในการปรับปรุงและพัฒนาข้อสอบ ให้สอดคล้องกับหลักสูตรวิทยาศาสตร์ ระดับมัธยมศึกษา และส่งเสริมการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาด้วย
4. เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยที่เกี่ยวกับการสอบคัดเลือกเข้ามหาวิทยาลัยต่อไป